

จริยธรรม

จริยธรรม (ethics) คือ ธรรมะที่เป็นข้อปฏิบัติ ศีลธรรมและกฎศีลธรรม

พระพรหมคุณาภรณ์ เมื่อครั้งดำรงสมณศักดิ์ พระเทพเวที ได้ให้นิยามคำ **จริยธรรม** ไว้ว่า “ธรรม คือความประพฤติ ธรรมคือการดำเนินชีวิต หลัก ความประพฤติ หลักการดำเนินชีวิต”

จริยธรรม ศีลธรรม และ คุณธรรม สามคำนี้ใช้ปนๆ กันอยู่ทั่วไป ศาสตราจารย์ กิริติ บุญเจือ ราชบัณฑิตประเภทปรัชญา และหนึ่งในคณะกรรมการวิชาการศาสนาคุณธรรม วัฒนธรรมและศิลปะ ซึ่งแต่งตั้งโดยคณะรัฐบาลชุดที่แล้ว ได้เขียนบทความเกี่ยวกับคำสามคำนี้ ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์รายวัน **เดลินิวส์** เดือนเมษายน พ.ศ. 2551 น่าสนใจมาก ท่านสรุปไว้สั้นๆ ว่า **“ศีลธรรม กับ จริยธรรม ดูเหมือนจะใช้แทนกันได้ คุณธรรม เป็นหลักความดีภายใน และจริยธรรมคือการปฏิบัติตามหลักคุณธรรม”**

นักปราชญ์ไทยในอดีตได้บัญญัติคำ จริยธรรม แทน ethics คำ ศีลธรรม แทน moral และ คำ คุณธรรม แทน value ในภาษาอังกฤษ และมีคำอธิบายไว้ดังต่อไปนี้ จริยธรรม หมายถึง ธรรมะที่เป็นข้อปฏิบัติ ศีลธรรมและกฎศีลธรรม จริยะหรือ จริยธรรมอันประเสริฐ เรียกว่า พรหมจริยะ (พรหม จริยธรรม หรือพรหมจรรย์) แปลว่า ความประพฤติอันประเสริฐหรือการดำเนินชีวิตอันประเสริฐหมายถึง มรรคมือองค์แปด หรือ ศีล สมาธิ ปัญญา

ศีลธรรม คือ ความประพฤติอันดีงามของกาย วาจา ความประพฤติที่ดีที่ชอบ ความสุจริตทางกาย วาจาและอาชีวะโดยทางศัพท์ ศีลธรรม แปลว่า ธรรมะ คือศีล หมายถึง ธรรมะขั้นศีล หรือธรรมะระดับศีล เพราะศีลเป็นธรรมะอย่างหนึ่งในบรรดาธรรมะภาค

ปฏิบัติ 3 อย่าง คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ดังนั้น ต่อ จากธรรมะระดับศีล ก็มีธรรมะระดับสมาธิ และ ธรรมะระดับปัญญา พระคุณเจ้าพระพรหม คุณาภรณ์ได้ให้อธิบายไว้ว่า เคยมีผู้พยายาม แปลคำ “ศีลธรรม” อีกอย่างหนึ่งว่า ศีล และ ธรรม (แยกความหมายเป็นสองคำ) ถ้าแปลถูกต้องจริงต้อง ว่า ศีลและธรรมอื่น ๆ คือ ศีลและธรรมอื่น ๆ นอกจาก ศีล นอกจากศีลเช่นสมาธิและปัญญา เป็นต้น เพราะ ศีลก็เป็นธรรมะอย่างหนึ่ง ถ้าแปลอย่างนี้จะต้องเข้าใจว่าศีลธรรมไม่ใช่เป็นเพียงความประพฤติดีงามเท่านั้น แต่รวมถึงธรรมะข้ออื่น ๆ ด้วย เช่น สมณะ วิปัสสนา ขันธห้า ปฏิจจสมุปบาท ไตรลักษณ์ เป็นต้น ด้วย

ในการอธิบายคำ “ศีลธรรม” โดยการแยก อธิบาย “ศีล” คำหนึ่ง และ “ธรรม” อีกคำหนึ่งนั้น ผู้เขียนเข้าใจว่าเป็นเพราะคำว่า “ศีล” ของแต่ละ ศาสนาแปลความหมายแตกต่างกันอยู่บ้างในบาง ประเด็นที่มีการปฏิบัติเป็นการเฉพาะเท่านั้น สำหรับ ในพุทธศาสนาไม่นิยมคำอธิบายที่แยกคำอย่างนั้น

ส่วน **“คุณธรรม”** คือ หลักที่มนุษย์ถือเป็นทางที่ถูกต้องในการดำเนินชีวิตเช่นความยุติธรรม ความเมตตา ความกรุณา และอื่น ๆ

มรรคแปด คือ วิถีทางแปดประการที่ส่งผล ให้มีชีวิตอันประเสริฐ ผู้ที่จะดำเนินชีวิตอันประเสริฐ ได้ต้องเป็นผู้ที่มีจริยธรรม ซึ่งจะทำให้ชีวิตปราศจาก ทุกข์ เพราะผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตามมรรคแปดได้จริง คงจะต้องรู้จักจริงในอริยสัจสี่อย่างถ่องแท้แล้ว อริยสัจ สี่ได้แก่ **ทุกข์** (ความทุกข์คืออะไร-ปัญหา) **สมุทัย** (เหตุแห่งปัญหา) **นิโรธ** (ความดับทุกข์-ภาวะที่ ปราศจากปัญหา) **มรรค** (วิธีปฏิบัติเพื่อความดับทุกข์-

มรรควิธีที่บรรลุถึงภาวะปราศจากปัญหานั้น) ถ้าปฏิบัติตามมรรคแปดได้ก็จะพบกับความสุขที่แท้จริง การปฏิบัติตามมรรคแปดเรียกกันว่า **การปฏิบัติธรรม**

มรรคในอริยะสังคีมีแปดอย่าง จึงเรียกว่า **มรรคมืองค์แปด** ได้แก่

1. สัมมาทิฏฐิ (ความเห็นชอบ)	}	ความคิดความเห็นเป็นเรื่องของ ปัญญา (ปัญญาธรรม)
2. สัมมาสังกัปปะ (ความคิดชอบ)		
3. สัมมาวาจา (วาจาชอบ)	}	ความประพฤติทางกายวาจาเป็นเรื่องของ ศีล
4. สัมมากัมมันตะ (กระทำชอบ)		
5. สัมมาอาชีวะ (อาชีพชอบ)	}	การบำเพ็ญเพียรทางจิตใจเป็นเรื่องของ สมาธิ
6. สัมมาวายามะ (เพียรชอบ)		
7. สัมมาสติ (สติชอบ)	}	
8. สัมมาสมาธิ (สมาธิชอบ)		

จะเห็นได้ว่า เมื่อจัดมรรคแปดเป็นสามกลุ่มจะได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 มรรค 1-2 คือ **ปัญญา**

กลุ่มที่ 2 มรรค 3-4-5 คือ **ศีล**

กลุ่มที่ 3 มรรค 6-7-8 คือ **สมาธิ**

จริยธรรมในสังคมไทย

สังคมไทยประกอบด้วยกลุ่มคนซึ่งมีความแตกต่างกันในหลาย ๆ ด้านเช่นเดียวกับประชาชนของทุกประเทศ คนไทยเป็นพุทธศาสนิกกว่าร้อยละ 94 การดำเนินชีวิตของคนไทยส่วนใหญ่จึงเป็นวิถีพุทธ จนมีการพูดกันติดปากกว่า “วิถีไทย คือ วิถีพุทธ” แม้แต่คนไทยที่มีความเชื่อ และนับถือศาสนาอื่น ๆ ก็มักจะดำเนินชีวิตตามวิถีไทยด้วยเพราะพุทธศาสนาเปิดกว้างสำหรับทุกคน ประเทศไทยปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข และพระองค์ทรงเป็นองค์เอกอัครศาสนูปถัมภก คนไทยจึงดำเนินชีวิตร่วมกันอย่างสันติสุขเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน ไม่ค่อยจะขัดแย้งกัน วิถีไทยก่อให้เกิดสันติสุขทั่วหน้า (ที่ก่อเรื่องวุ่นวายอยู่บ้างนั้นเป็นพฤติกรรมของกลุ่มคนพวกหนึ่งซึ่งไม่มีศาสนา-ผู้เขียน) วิถีไทยก่อให้เกิดวัฒนธรรมแบบไทย ๆ วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีต่าง ๆ ของมวลหมู่ชนชาติไทยทุกกลุ่ม หลอม

รวมกันเป็นมรดกวัฒนธรรมไทยอันดีงามมากมาย วัฒนธรรมเหล่านั้นบรรพบุรุษไทยได้สั่งสอนอบรม บ่มนิสัยลูกหลานให้สืบสานต่อมาไม่ขาดสาย ในทุกสาขาของวัฒนธรรม วัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่สำคัญมากคือ กิริยามารยาทแบบไทย คนไทยทุกระดับทุกครัวเรือนจะพยายามสอนลูกหลานตามอัตภาพของตนให้มีจรรยา มารยาทแบบไทย

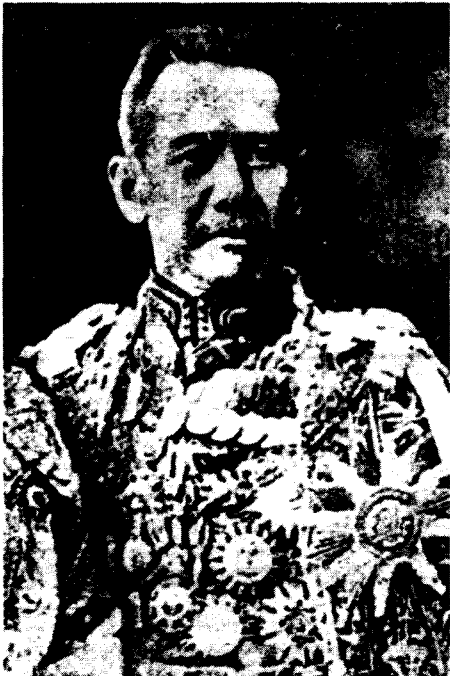
จรรยา มารยาทแบบไทย

ตั้งแต่โบราณ พ่อแม่ปู่ย่าตายายจะสอนลูกสอนหลานให้เคารพผู้ใหญ่ (ผู้อาวุโส) และมีสัมมาคารวะต่อผู้อื่น ผู้อาวุโส หมายถึง ผู้สูงด้วยวัยวุฒิ สูงด้วยคุณวุฒิ และสูงด้วยชาติวุฒิ (ตามภาษาธรรมชาตะ แปลว่าเกิด มนุษย์นอกจากเกิดมาเป็นคนแล้วยังเกิดเป็นอะไร ๆ ได้อีกตลอดเวลาที่มีชีวิตอยู่ เช่น เกิดเป็นคนดี เกิดเป็นคนชั่ว เกิดเป็นผู้แทนราษฎร เกิดเป็นนายกรัฐมนตรี ฯลฯ)

คารวะ หมายถึงให้ความนับถือ แม้ไม่เป็นผู้อาวุโสก็ให้ความนับถือ ถ้าคน ๆ นั้นเป็นคนดี

อนึ่ง มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้อาวุโสจะต้องวางตัวให้เหมาะสมกับฐานะที่ดำรงอยู่ด้วย เพราะผู้ใหญ่ในวันนี้ คือ ตัวอย่างที่ดีหรือเลวของเด็กซึ่งจะโตเป็นผู้ใหญ่ในวันข้างหน้า ผู้อาวุโสจึงต้องเป็นตัวอย่างที่ดีมีจริยธรรมมีจรรยาบรรณแบบไทยเสมอ

แนวทางการประพฤติปฏิบัติอันแสดงออกถึงจรรยาบรรณแบบไทย มีปรากฏเป็นหลักฐานบันทึกไว้ชัดเจนในหนังสือเล่มเล็กๆ ชื่อ **สมบัติผู้ดี** ผู้แต่งคือ **เจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี** (ม.ร.ว. เปีย มาลากุล : 2414-2459) เสนาบดีกระทรวงธรรมการ สมัยรัชกาลที่ 5 ครองราชย์ (ท่านเป็นบิดาของ ม.ล.ปิ่น มาลากุล)

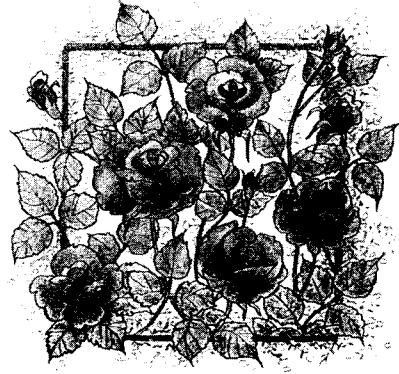

เจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี
ผู้เขียน “สมบัติผู้ดี” พ.ศ. 2455

หนังสือ **สมบัติผู้ดี** ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการนำมาพิมพ์ใหม่ ให้เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยระดับประถมศึกษาชั้นนั้นให้ชื่อหนังสือว่า **สมบัติของผู้ดี** (ผู้เขียนเห็นว่า หนังสือเล่มนี้นักเรียน

นิสิตนักศึกษา ทุกระดับและคนไทยทุกคนควรอ่านและประพฤติปฏิบัติตาม) ข้อความในหนังสือยังทันสมัยแม้ว่าเขียนไว้นานมาแล้ว

สมบัติของผู้ดี

หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

ระดับประถมศึกษา

12.-

สมบัติผู้ดี เป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติซึ่งมีพุทธศาสนาเป็นแนวทาง ทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ พุทธศาสนาสั่งสอนอบรมคนให้เป็น **คนดี** คือ **คิดดี พูดดี ทำดี** และ ไปสู่สถานที่ที่ดี หนังสือสมบัติของผู้ดีให้นิยามคำว่า “ผู้ดี” ว่า “ผู้ดี หมายถึง บุคคลผู้มีความประพฤติดีทั้งทางกาย วาจา และ ทางความคิด คือ ทำดี พูดดี และคิดดี” ในหนังสือใช้คำว่า “กายจริยา คือ ทำดี วชิจริยา คือ พูดจาให้เรียบร้อย และ มโนจริยา คือ การคิดนึกในทางที่ดี” หนังสือเล่มนี้มีเพียง 12 หน้า เนื้อเรื่องแบ่งเป็น 10 ภาค ดังต่อไปนี้

ภาคหนึ่ง	ผู้ดีย่อมรักษาความเรียบร้อย
ภาคสอง	ผู้ดีย่อมไม่ทำอุจาดลามก
ภาคสาม	ผู้ดีย่อมมีสัมมาคารวะ
ภาคสี่	ผู้ดีย่อมมีกิริยาเป็นที่รัก
ภาคห้า	ผู้ดีย่อมเป็นผู้มีสง่า
ภาคหก	ผู้ดีย่อมปฏิบัติการทำงานดี

ภาคเจ็ด	ผู้ดีย่อมเป็นผู้ใจดี
ภาคแปด	ผู้ดีย่อมไม่เห็นแต่แก่ตัวฝ่ายเดียว
ภาคเก้า	ผู้ดีย่อมรักษาความสุจริตซื่อตรง
ภาคสิบ	ผู้ดีย่อมไม่ประพฤติชั่ว

แต่ละภาคจะกล่าวถึง กิริยาที่ควรประพฤติ ทั้ง **ทางกาย** (กายจริยา) **ทางวาจา** (วจีจริยา) และ **ทางใจ** (มโนจริยา) ขอนำบางหน้าของหนังสือ **สมบัติของผู้ดี** มาเสนอเป็นตัวอย่างดังต่อไปนี้

สมบัติของผู้ดี

ภาคหนึ่ง ผู้ดี ย่อมรักษา ความเรียบร้อย

กายจริยา คือ

1. ย่อมไม่ใช้กิริยาอันขำมกรายบุคคล
2. ย่อมไม่อาจเอือมในที่สูง
3. ย่อมไม่ล่วงเกินถูกต้องผู้อื่นซึ่งไม่ใช่หยอกกันฐานเพื่อน
4. ย่อมไม่เสียดสีกระทบกระทั่งกายบุคคล
5. ย่อมไม่ลุกนั่งเดินเหินให้พรวดพราดโดนผู้คนหรือสิ่งของแตกเสีย
6. ย่อมไม่ส่งของให้ผู้อื่นด้วยกิริยาอันเสือกไสผลักโยน
7. ย่อมไม่ผ่านหน้าหรือบังตาผู้อื่น เมื่อเขาดูสิ่งใดอยู่ เว้นแต่เป็นที่เฉพาะไป
8. ย่อมไม่เอิกอิ่งเมื่อเวลาผู้อื่นทำกิจ
9. ย่อมไม่อื้ออิ่งในเวลาประชุมสลับตบรับฟัง
10. ย่อมไม่แสดงกิริยาตึงตัง หรือพูดจาอีกที่กในบ้านแขก

วจีจริยา คือ

1. ย่อมไม่สอดสวนวาทหรือแย้งชิงพูด
2. ย่อมไม่พูดด้วยเสียงอันดังเหลือเกิน
3. ย่อมไม่ใช้เสียงตวาด หรือพูดจากระโชกกระชาก

4. ย่อมไม่ใช้วาจาอันหักหาญดิ่งตัน
5. ย่อมไม่ใช้ถ้อยคำอันหยาบคาย

มโนจริยา คือ

1. ย่อมไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านกำเริบหยิ่งโยโส
2. ย่อมไม่บันดาลโทสะให้เสียกิริยา

ภาคสอง ผู้ดี ย่อมไม่ทำอุจาดลามก

กายจริยา คือ

1. ย่อมไม่ใช้เสื้อผ้าเครื่องแต่งตัวอันสะอาดและแต่งโดยเรียบร้อยเสมอ
2. ย่อมไม่แต่งตัวในที่แจ้ง
3. ย่อมไม่จุ่มควักล้างแคะแกะเการ่างกายในที่ประชุมชน
4. ย่อมไม่กระทำการที่ควรจะทำในที่ลับในที่แจ้ง
5. ย่อมไม่หาบเรอให้ปรากฏในที่ประชุมชน
6. ย่อมไม่จามด้วยเสียงอันดังและโดยไม่ป้องกัน
7. ย่อมไม่บ้วนขากด้วยเสียงอันดังหรือให้เประอะเปื้อน ให้เป็นที่รังเกียจ
8. ย่อมไม่ลุกลงเลอะเทอะมูมมามในการบริโภค
9. ย่อมไม่ถูกต้องหรือหยิบยื่นสิ่งที่คุณอื่นจะบริโภคด้วยมือตน
10. ย่อมไม่ล่วงล้ำ ข้ามหยิบ ของบริโภคผ่านหน้าผู้อื่น ซึ่งควรขอโทษและขอให้เขาส่งได้
11. ย่อมไม่ละลابلะล้างเอาของผู้อื่นมาใช้ในการบริโภค เช่น ถ้วยน้ำ และผ้าเช็ดมือ เป็นต้น
12. ย่อมไม่เอาเครื่องใช้ของตน เช่น ช้อนส้อม ไปล้างตักสิ่งบริโภคซึ่งเป็นของกลาง
13. ย่อมระวังไม่พูดจาตรงหน้าผู้อื่นให้ใกล้ชิดเหลือเกิน

วจีจริยา คือ

1. ย่อมไม่กล่าวถึงสิ่งใดใครกฟึงรังเกียจในท่ามกลางประชุมชน
2. ย่อมไม่กล่าวถึงสิ่งควรปิดบังในท่ามกลางประชุมชน

มโนจริยา คือ

1. ย่อมพึงใจที่จะรักษาความสะอาด

ภาคสาม ผู้ดี ย่อมมีสัมมาคารวะ

กายจริยา คือ

1. ย่อมนั่งด้วยกิริยาอันสุภาพเฉพาะหน้าผู้ใหญ่
2. ย่อมไม่ขึ้นหน้าผ่านผู้ใหญ่
3. ย่อมไม่หันหลังให้ผู้ใหญ่
4. ย่อมแหวกที่หรือให้ที่นั่งอันสมควรแก่ผู้ใหญ่หรือผู้หญิง
5. ย่อมไม่ทัดหรือคาบบุหรี คาบกล้อง และสูบให้ควนไปรมผู้อื่น
6. ย่อมเปิดหมวกเมื่อเข้าชายคาบ้านผู้อื่น
7. ย่อมเปิดหมวกในที่เคารพเช่น โบสถ์วิหาร ไม่ว่าแห่งศาสนาใด
8. ผู้น้อยย่อมเคารพผู้ใหญ่ก่อน
9. ผู้ชายย่อมเคารพผู้หญิงก่อน
10. ผู้ลาย่อมเป็นผู้เคารพก่อน
11. ผู้เห็นก่อนโดยมากย่อมเคารพก่อน
12. แม้ผู้ใดเคารพตนก่อน ย่อมต้องตอบเขาทุกคน ไม่เฉยเสีย

วจีจริยา คือ

1. ย่อมไม่พูดจาล้อเลียนหลอกลวงผู้ใหญ่
2. ย่อมไม่กล่าวร้ายถึงญาติมิตรที่รักใคร่ นับถือของผู้ฟังแก่ผู้ฟัง

ฯลฯ

ในช่วงเวลาหนึ่งที่ผ่านมา มีผู้แปรเจตนาให้ความหมายคำว่า “ผู้ดี” ผิดเพี้ยนไป (ไม่ทราบเจตนาผู้เขียน) ว่าเป็น “บุคคลผู้มีฐานะดี มีทรัพย์สินสมบัติมาก ไม่ต้องทำงานหนัก” ซึ่งไม่ถูกต้องเสมอไป บุคคลประเภทนั้นบางคนอาจจะไม่ใช่ผู้ดี (คนดี) ก็ได้ ถ้าความร่ำรวยเกิดจากความไม่สุจริตนับเป็นคนดีไม่ได้เลย บุคคลบางคนแม้จะไม่ร่ำรวยเงินทอง ทรัพย์สินสมบัติก็นับเป็นผู้ดีได้ถ้าเป็นคนดี

หนังสือเล่มเล็กๆ นี้เป็นเสมือนแม่บทของวัฒนธรรมไทยแขนงหนึ่งด้านจรรยา มารยาทไทย (วัฒนธรรมมีหลายแขนง) ซึ่งบรรพบุรุษไทยได้อบรมสั่งสอนลูกหลานกันมาเนิ่นนาน จนทำให้กิริยา มารยาทของคนไทยซึมซับอยู่ในกมลสันดานทั่วหน้าตลอดมา เป็นที่ชื่นชมของผู้พบเห็นและของคนต่างชาติต่างภาษาเรื่อยมาจนปัจจุบัน

ในยุคโลกาภิวัตน์ ขณะที่วัฒนธรรมต่างชาติไหลบ่าเข้ามาอย่างไร้ขอบเขตนั้น คนไทยส่วนหนึ่งซึ่งไม่เคยซึมซับกับวัฒนธรรมไทย ส่วนนี้ได้หันไปยินดีได้ปลื้มกับวัฒนธรรมต่างชาติก็มี พวกเขาเหล่านั้นประพฤติกฎปฏิบัติผิดแปลกแยกไป เช่น ก่อเรื่องทะเลาะวิวาท พุดจาหยาบค้าย จาบจ้วงล่วงเกิน ไม่มีสัมมาคารวะต่อผู้อื่น ไม่เคารพผู้ใหญ่ ไม่รู้จักที่ต่ำที่สูง กล้ากระทำในสิ่งที่ไม่ควร (กล้า) ทำ อาจเป็นเพราะสาเหตุหลายประการด้วยกัน เช่น มีความเข้าใจผิดในระบอบประชาธิปไตยที่ว่า “ทุกคนมีเสรีภาพและความเท่าเทียมกัน” จึงทำตัวเทียบเท่าผู้อาวุโส จนกลายเป็นไม่รู้จักที่ต่ำที่สูง ดิ้นเสมอท่าน บางคนถึงขนาดลามปามหมิ่นเหม่หมิ่นเบี่ยงสูงเพราะหลงใหลในสมมติบัญญัติ “สิทธิมนุษยชน” จนลืมนึกถึงวัฒนธรรมอันดีงามของตนเอง บุคคลเหล่านั้นอาจจะไม่ได้รับการสั่งสอนอบรมจากพ่อแม่ครูอาจารย์ ในแนวทางที่ถูกต้อง หรืออาจจะมีสาเหตุอื่น ๆ อีกมากมายตามแต่สถานะของแต่ละบุคคล และพวกเขาเหล่านั้นคงจะลืมความจริงประการหนึ่งที่ว่า **“เมื่อใดสูญเสียวัฒนธรรมของชาติ เมื่อนั้นสูญเสียชาติ”** ไปเสียสิ้น

วัฒนธรรมไทย คือ **เครื่องหมายบ่งบอกความเป็นไทย** คนไทยต้องรักและรักษ์ความเป็นไทยสุดชีวิต เมื่อเกิดเป็นไทยมีชีวิตอยู่บนผืนแผ่นดินไทย เราจะต้องรักเมืองไทย รักษ์และหวงแหนวัฒนธรรมไทยที่ถูกต้อง การที่ผู้เขียนกล่าวอย่างนี้ไม่ได้หลงชาติหลงวัฒนธรรมแต่อย่างใด อันวัฒนธรรมไทยนั้นเปลี่ยนแปลงปรับปรุงได้เสมอตามความเหมาะสม ไม่ใช่ต้องยึดติดกับสิ่งเก่า ๆ จนไม่ลืมหูลืมตาดูสิ่งใหม่ ๆ เอาเสียเลย เราจะต้องรู้จักเลือกเฟ้นเอาสิ่งดี ๆ มาปรับใช้ให้เหมาะกับยุคสมัยให้ได้ไม่ใช่ว่าจะยึดติดกับสิ่งเก่า ๆ ตลอดไป ขณะเดียวกันไม่ใช่ว่าจะเอาแต่ของใหม่ ๆ ตะพึดตะพือแล้วละเลยของเก่า ๆ ที่ดี ๆ ไปเสีย วัฒนธรรมเปรียบเสมือนสายน้ำ ขณะที่น้ำไหลไปของเก่า ๆ ที่ปะปนมากับสายน้ำจะตกตะกอนลงสู่ท้องน้ำตลอดเวลา และมีสิ่งใหม่ ๆ ตกลงไปปะปนอยู่เรื่อยไป ดูแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นตัวอย่าง ที่ต้นน้ำทางภาคเหนือน้ำใสแจ้ว ครั้นไหลผ่านมาหลายจังหวัดน้ำเริ่มเสีย ถึงกรุงเทพฯ น้ำขุ่นคลั๊ก กลายเป็นน้ำเสียมีค่าออกซิเจนต่ำกว่ามาตรฐาน มีอะไรต่อมิอะไรปะปนลงไปมากมาย ขณะเดียวกันตลอดทางที่น้ำไหลผ่านมานั้นตะกอนที่ปะปนอยู่ในน้ำได้ตกลงสู่กันแม่น้ำ (ท้องน้ำ) กลายเป็นปุ๋ยแก่พืชพันธุ์ให้ประโยชน์แก่เกษตรกรรมมากมาย

เมื่อคนไทยรักแผ่นดินไทย รักษ์วัฒนธรรมไทย **คนไทยจะต้องทดแทนบุญคุณแผ่นดินเกิดไม่เนรคุณ**

แผ่นดินเกิด ผู้เขียนจึงเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งที่พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ องคมนตรีและรัฐบุรุษ กล่าวว่าการอับจนคนเก่งไม่น่าวิตกเท่าการอับจนคนกล้า ปัจจุบันนี้บ้านเมืองของเราต้องการคนกล้า กล้าที่จะไม่นับถือ กล้าที่จะตำหนิคนไม่ดี หน่วยงานที่ไม่ดี ผู้บริหารระดับสูงที่ไม่ดี สักวันหนึ่งเราอาจโชคดีทำให้เขาเหล่านั้นสำนึกบาปแล้ว **หันมาประกอบคุณงามความดีทดแทนบุญคุณแผ่นดิน...** แต่ผู้เขียนก็ไม่เห็นด้วยกับประโยคสุดท้ายนั้น และมีความเห็นเป็นการส่วนตัวว่า คงจะยากมากที่พวกเขาเหล่านั้นจะ “สำนึกบาป” เพราะ **สันดานคน ขูดยากกว่า สันดอนเสียอีก** “คนกล้า” ที่ท่านองคมนตรีกล่าวนั้น ผู้เขียนคิดว่า ท่านคงหมายถึงคนที่กล้าในทางดี ไม่ใช่กล้าบ้าบิ่นในทางที่ชั่ว ๆ พฤติกรรมความกล้าที่ (ไม่ควร) เกิดมีขึ้นในสังคมไทยของคนกลุ่มหนึ่งในปัจจุบัน (2551) เช่น กล้าพูดคำหยาบ กล้าด่า กล้าทำดีทำต่อย กล้าอวดของ...แก่สาธารณชน นั้นไม่ใช่จรรยาบรรณไทยแต่เป็นมารยาทของคนต่ำทรามชั่วช้าพวกหนึ่ง อนุชนไทยที่เป็นคนดีทั้งหลายไม่ควรเอาเป็นเยี่ยงอย่าง อนึ่งคนที่พูดเก่ง (พูดได้ทุกเรื่อง) พูดมาก พูดคล่อง อาจจะไม่ใช่ว่าคนพูดดีเสมอไป คนพูดดีจะต้องมีสติรู้จักยับยั้งชั่งใจอยู่เสมอว่า **อะไรควรพูด อะไรไม่ควรพูด** (คิดก่อนพูด) ยึดคำพังเพยที่ว่า **“พูดไปสองไพเบี้ย นิ่งเสียตำลึงทอง”** ไว้บ้าง

วรวิทย์ วคินสรากร

บรรณานุกรม

- กิริติ บุญเจือ. “คุณธรรม จริยธรรม คืออะไร,” **เดลินิวส์**. ประจำวันเสาร์ที่ 26 เมษายน 2551.
 เจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี (ม.ร.ว.เปีย มาลากุล). **สมบัติผู้ดี**. กรุงเทพฯ : ศึกษาภัณฑ์พานิช.
 พระเทพเวที (ประยูร ฐปยุตโต). **พจนานุกรม พุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2533.
 ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, 2546.
 เอกชัย จุลละจาริวัตต์. **แก่นธรรม (อริยสัจสี่)**. กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์, 2544.